

Ефективна економіка № 9, 2016

УДК 338.24

Н. Ю. Рекова,

*д. е. н., професор, професор кафедри економіки підприємства,
Донбаська державна машинобудівна академія МОН України, м. Краматорськ*

ДИСБАЛАНСИ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

N. Yu. Reкова,

*Doctor of Economics, professor, professor of Department of Enterprise Economics,
Donbass State Engineering Academy Education of Ukraine, Kramatorsk*

IMBALANCE OF SYSTEM OF TARIFF OF STATE REGULATION OF ELECTRICITY MARKET

В статті на основі використання удосконалених методичних положень щодо кількісного оцінювання рівня монопольної влади постачальників електроенергії за регульованими тарифами визначено дисбаланси системи державного тарифного регулювання ринку на підставі ідентифікації ступеня використання суб'єктами роздрібного ринку свого монопольного становища та електроенергії. А саме було проведено оцінку рівня концентрації у сфері електропостачання, використовуючи показник сумарної частки трьох найбільших виробників – CR3. Відзначено, що недоліком показника CR є приховання дійсного положення на ринку та визначенні однакових показників для принципово різних ринків, а також відзначено, що цей недолік певною мірою можна усунути, використовуючи індекс концентрації Герфіндаля-Гіршмана, що служить основним орієнтиром антимоніпольної політики США відносно оцінки допустимості різного роду злиттів.

The article is based on the using of advanced methodological provisions for quantitative evaluation of monopoly power supplier of electricity at regulated tariffs were determined imbalances tariff regulation of public market on the basis of degree of identification of subjects retail market its monopoly position and power. And it was evaluated the level of concentration in the power of concentration, using the rate of total share of the three largest producers - CR 3. It is noted that downside index SR is hiding of the real situation on the market and determining the same parameters for fundamentally different markets, but also noted that this deficiency to some extent can be removed using a concentration index Herfindahl-Hirschman Index, which is the main focus of antitrust USA policy regarding evaluation of acceptability of various kind of mergers.

Ключові слова: *природні монополії, електропостачання, оцінка рівня концентрації, індекс Герфіндаля-Гіршмана, ринок, тарифне регулювання.*

Keywords: *natural monopoly, electricity, assessment of the concentration, the Herfindahl-Hirschman Index, a market tariff regulation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Наявність монополістичних структур — одна з основних проблем формування конкурентного середовища в умовах ринкової економіки. Досить складне завдання для антимоніпольних органів — визначення монополіста (фірми, що займає домінуюче положення, та/або зловживає їм), а також контроль над його діяльністю. Традиційно самою сприятливою умовою для виникнення монополії є висококонцентрований ринок, до яких з певним обмеженнями можна віднести і електроенергетику.

Концентрація продавців відображає відносну величину та чисельність фірм, що діють у галузі. Рівень концентрації буде найбільш високим при мінімальном числі фірм на ринку. На нього впливає також і розмір фірм: рівень концентрації тем вище, чим більше фірми відрізняються один від одної за цим параметром. У свою чергу, рівень концентрації може визначати поведінку фірм на ринку. Як правило, чим він вище, тем більшою мірою фірми будуть залежати одна від одної або від домінуючої фірми. Виключенням, зрозуміло, виступає монополістична структура ринку, яка характеризується максимальним ступенем концентрації, але при цьому єдина фірма-монополіст не орієнтується у своїх діях на поведінку конкурентів через їх відсутність. Відповідно до викладеного вище можна припустити, що ринок буде мати менший ступінь конкурентності при більш високому рівні концентрації. Однак фірми, що займають домінуюче положення, як правило, не визнають цього та прагнуть довести відсутність монопольної влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Питанням сутності та особливостей функціонування природних монополій в трансформаційній економіці присвячено дослідження таких вітчизняних науковців, як: О. Амоша, Г. Башнянин, В. Базилевич, В. Венгер, В. Коновалок, В. Кривуцький, Г. Філюк. Але зовсім мало уваги приділено визначенню критеріїв рівня концентрації, відповідно до яких можна дати оцінку ринковій структурі та встановити факт наявності монопольної влади та оцінити його кількісно.

Мета статті. Визначити дисбаланси системи державного тарифного регулювання ринку на підставі ідентифікації ступеня використання суб'єктами роздрібного ринку свого монопольного становища та електроенергії шляхом використання удосконалених методичних положень щодо кількісного оцінювання рівня монопольної влади постачальників електроенергії за регульованими тарифами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна економічна теорія пропонує сукупність індикаторів для визначення рівня ринкової концентрації. Одним з перших коефіцієнтів, застосовуваних економістами для аналізу ринкових структур, є індекс концентрації ринку CR , що характеризує відсоткову частку однієї або декількох великих фірм у загальному обсязі аналізованого ринку за основними економічними параметрами (обсягу реалізації, доданої вартості, грошовому обігу, розміру активів, розміру власного або залученого капіталу, числу зайнятих та ін). Антимонопольні органи насамперед цікавлять частка фірми в обсязі загального випуску галузі, тому частіше за все показники концентрації, у тому числі й CR , розраховуються саме по цьому параметру. Надалі при аналізі індексів концентрації ми будемо мати на увазі саме частку ринку як частку доходу від продажів фірми (або групи фірм) у загальному доході.

Для оцінки рівня концентрації у сфері електропостачання у вітчизняній практиці прийнято використовувати показник сумарної частки трьох найбільших виробників – $CR3$.

Перевищення цим показником нормативу 70 % свідчить про недостатній рівень конкуренції в галузі, а значення менше за 45% є свідченням достатнього рівня конкуренції. Протягом останніх років $CR3$ коливався на рівні 72-74 %.

За обсягом встановленої потужності (рис. 1.а) Частка трьох найбільших виробників електроенергії у 2015 р. складала 60,93%. До цих генеруючих потужностей було віднесено ПАТ «Центренерго», ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго» та ДП НАЕК «Енергоатом». Майже половину – 28,62% контролювало ДП НАЕК «Енергоатом». За обсягом реалізації (рис. 1.б) показник $CR3$ складає 74,44%, а частка ДП НАЕК «Енергоатом» перевищує 57,34%.

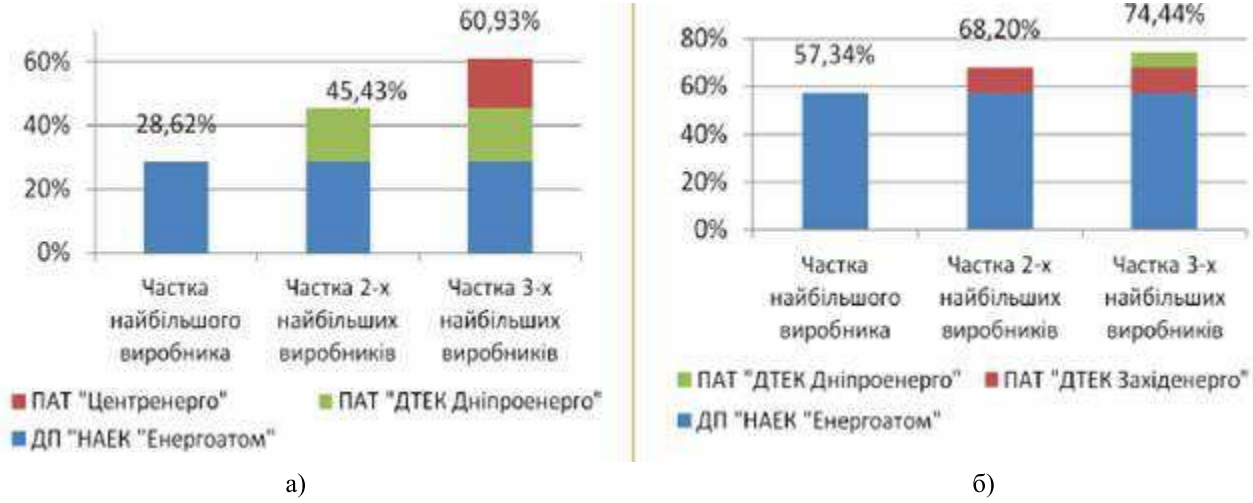

Рис. 1. Показники $CR1$, $CR2$ та $CR3$ за встановленою потужністю (а) та обсягом реалізації в ОРЕ (б)

Джерело: побудовано за даними [1, 2, 3]

Рис. 2. Показники $CR3$ за обсягом постачання на роздрібному ринку

Джерело: побудовано за даними [1, 2, 3]

Як зазначається у річному Звіті про результати діяльності НКРЕКП за 2015 р. частка трьох найбільших електропостачальників за обсягом постачання усім категоріям споживачів складає 31,74% (компанія 1 – ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго», компанія 2 – ПАТ «Київенерго», компанія 3 – ВАТ «Запоріжжяобленерго»); за обсягом постачання побутовим споживачам – 26,52% (компанія 1 – ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго», компанія 2 – ПАТ «Київенерго», 3 компанія – ПАТ «Одесаобленерго»); за обсягом постачання побутовим споживачам – 37,96% (компанія 1 – ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго», компанія 2 – ТОВ «ДТЕК Високовольтні мережі», компанія 3 – ВАТ «Запоріжжяобленерго») [3, с.60]. Отримані результати мають подвійну оцінку. З одного боку показник $CR3$ не перевищує 45%, а отже роздрібний ринок є конкурентним, але, разом з тим, крім обленерго контролює свою частку ринку і отже є локальним монополістом.

Незважаючи на те, що індекс концентрації досить простий у використанні й інтерпретації, йому властивий цілий ряд недоліків [4]. По-перше, він не враховує розмір тих фірм, які не потрапили у вибірку. По-друге, недосконалість індексу концентрації для характеристики потенціалу ринкової влади фірм пояснюється ще й тим, що він не відображає розподіл часток як усередині групи найбільших фірм, так і за її межами – між фірмами - аутсайдерами. По-третє, він характеризує лише суму часток фірм, але розрив між ними може бути різним. З такою особливістю індексу концентрації пов'язана можлива неточність його інтерпретації. Він має деякі обмеження в застосуванні, оскільки не дозволяє диференціювати роль різних товаровиробників на ринку. Цей індекс може показувати те саме чисельне значення для принципово різних ринків, викривлюючи дійсний стан справ.

Разом з тим, рівень галузевої концентрації повинен враховувати не тільки обсяги виробництва, але й їх вартісну оцінку. Як зазначалося, недоліком показника CR є приховання дійсного положення на ринку та визначенні однакових показників для принципово різних ринків. Цей недолік певною мірою можна усунути, використовуючи індекс концентрації Герфіндаля-Гіршмана. Внаслідок зазначеного недоліку та критики використання індексу концентрації (CR) при проведенні антимонопольної політики Департамент США офіційно відмовився від даного показника й у якості головної характеристики структури ринку прийняв індекс Герфіндаля-Гіршмана (*Herfindal-Hirshman index, HHI*). Таким чином, із червня 1982 р. індекс Герфіндаля-Гіршмана служить основним орієнтиром антимонопольної політики США відносно оцінки допустимості різного роду злиттів [5, с.43]. Крім того, що цей індекс можна використовувати в якості показника концентрації, основним його завданням є не визначення частки ринку, контрольованої декількома найбільшими компаніями, а характеристика розподілу «ринкової влади» між усіма суб'єктами даного ринку. Саме в цьому й полягає перевага індексу Герфіндаля-Гіршмана перед індексом концентрації.

При розрахунках індексу HHI використовуються дані про питому вагу фірм в галузі. Так само, як і для інших показників концентрації, підґрунтям для визначення питомої ваги можуть служити різні параметри, але найбільш істотним з них є частка ринку. Передбачається, що чим більше питома вага фірми в галузі, тим більше є потенційних можливостей для використання монополістичної влади. Усі фірми при розрахунках даного індексу ранжуються за питомою вагою – від найбільшої до найменшої. Таким чином, зрозуміло, що для точного розрахунку індексу необхідно знати ринкові частки всіх виробників в галузі, що при великій їхній кількості не завжди можливо.

Індекс Герфіндаля-Гіршмана розраховується як сума квадратів часток усіх фірм, що діють на ринку.Тобто, насамперед, необхідно визначити процентну частку кожної із наявних на ринку фірм у загальномуобсязі продажів, потім просумувати зведені у квадрат частки ринку кожної фірми.

Чим менші значення приймає індекс Герфіндаля-Гіршмана, тим сильніше конкуренція на ринку, тим менше концентрація та ринкова влада фірм.В ідеальномувипадкудосконалої конкуренції, коли на ринку нескінченно багато продавців, кожний з яких контролює незначну частку ринку, індекс Герфіндаля-Гіршмана буде прагнути до нуля. Коли ж на ринку діє тільки одна фірма- монополіст, значення *HHI* буде дорівнюватиодиниці (або 10000, якщо ринкові часткиідентифікуються у відсотках), тобто максимальна величина*HHI* буде становити 10000 (або одиницю) для чистої монополії. Для ринку із сильною конкуренцією, де, наприклад, діють 100 фірм, частка кожної з яких рівна 1%, *HHI* матиме значення 100 (або 0,01). Ринок з десятиьмадіючими на ньому фірмами рівного розміру ринкових часток дасть величину, що дорівнює 1000 (або 0,1). Отже, чим більше значення індексу Герфіндаля-Гіршмана, тем вище концентрація продавців на ринку.Для врахування зазначених вимог в роботі обґрунтовано доцільність використання індексу Герфіндаля-Гіршмана (*HH(V)*) розрахованого за вартісною структурою відпуску в ОРЕ (рис. 3).

Результати розрахунку індексу *HH(V)*(рис. 3) вказують на стабільне зростання його рівня протягом 2013-2015 рр., що свідчить про наявність щільного прямого зв'язку між рівнем концентрації в галузі, структурою генерації та динамікою тарифів.

У результаті аналізу даних показників, що характеризують структуру товарного ринку, можна встановити його приналежність до висококонцентрованого, середньоконцентрованого й низькоконцентрованого ринку, а також оцінити наявність і ступінь розвиненості конкуренції в галузі.

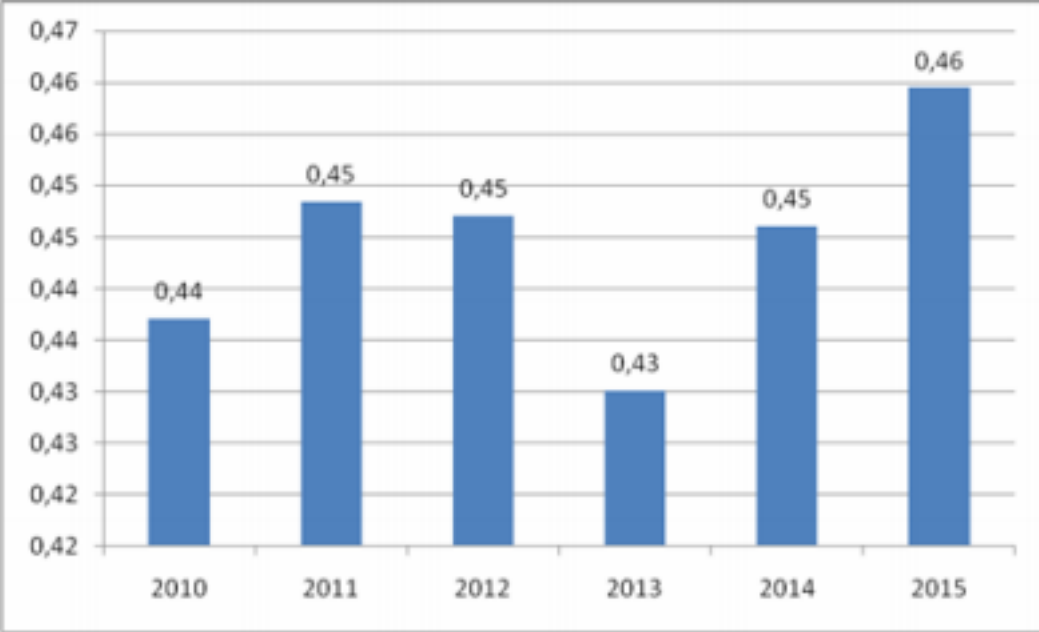

Рис. 3. Динаміка індексу Герфіндаля-Гіршмана розрахованого за вартісною структурою відпуску в ОРЕ

Джерело: розраховано за даними [1, 2, 3]

Відповідно до міжнародної практики значення *HHI*, близьке до нуля, відповідає мінімальній концентрації, значення *HHI*<0,10 (або *HHI*< 1000) — низькому рівню концентрації.З приводу того, яке значення індексу Герфіндаля-Гіршмана вважати помірним, а яке — високим, законодавства Європи й США трохи розходяться.Відповідно до законодавства США значення індексу 0,10<*HHI*<0,18 (або 1000<*HHI*< 1800) відповідає середньому рівню концентрації, а *HHI*>0,18 (або *HHI*> 1800) свідчить про високий рівень концентрації ринку [7, с.379-380]. Європейське законодавство встановлює цю границю на рівні 0,2 (або 2000) [6].

У випадку вітчизняної електроенергетики значення *HHI* не скорочується нижче 0,43 одиниць. А отже, сектор генерації є висококонцентрованим.

Для антимонопольних органів має значення не тільки абсолютна величина, але й динаміка індексу*HHI*.При ухваленні рішення про дозвіл або заборону угоди щодо злиття або поглинання використовуються такі критерії.На неконцентрованому ринку (при значеннях *HHI*< 1000) злиття, як правило, безперешкодно дозволяється.На помірно концентрованому ринку (при значеннях індексу 1000 <*HHI*< 1800 (у Європі — до 2000)) злиття також не заборонені.Однак рівень індексу вище значення 1400 певним попереджувальним сигналом і навіть може викликати підвищену увагу з боку антимонопольних органів.Як наслідок, може бути проведена додаткова перевірка на предмет доцільності потенційного злиття.Якщо ж індекс набуває значення *HHI*> 1800 (у Європі — більше 2000), це свідчить, що ринок є висококонцентрованим.Якщо в результаті злиття індекс Герфіндаля-Гіршмана збільшиться не більше ніж на 50 пунктів, те, як правило, злиття може бути дозволене за інших рівних умов[8].

Результати аналізу функціонування роздрібного ринку електроенергії в Україні вказують на наявність локальної монопольної влади у суб'єктів сегменту збуту – постачальників за регульованими тарифами. Для кількісної оцінки ступеню монопольної влади ПРТ в роботі удосконалено методичний підхід до кількісного оцінювання їх монопольної влади. Запропоновано модифікувати індекс Лернера[9] шляхом урахування нормальної норми прибутку ПРТ:

$$IL_i = \frac{\frac{\sum_j P_{ij} Q_j}{\sum_j Q_j} - \left(AV_i + \frac{(R'_i d_i + R''_i (1 - d_i) + Na_i) K_i}{\sum_j Q_j} \right)}{\sum_j P_{ij} Q_j / \sum_j Q_j} \quad (1)$$

де IL_i – модифікований індекс Лернера і-го ПРТ;

P_{ij} – фактичний рівень тарифу для j-ої групи споживачів і-го ПРТ грн/кВт·год;

AV_i – середні змінні операційні витрати і-го ПРТ грн/кВт·год;

Q_{ij} – обсяг реалізованої електроенергії для j-ої групи споживачів і-го ПРТ, кВт·год;

Na_i – середня розрахункова норма амортизації і-го ПРТ; K_i – вартість капітальних активів і-го ПРТ.

Для сегменту збуту ринку електроенергії сформованого з постачальників за регульованими тарифами галузевий індекс монопольної влади IL_{Σ} пропонується розраховувати на підґрунті індивідуальних значень IL_i :

$$H_x = \frac{\sum_i \left(\frac{\sum_j P_{ij} Q_{ij}}{\sum_i \sum_j P_{ij} Q_{ij}} \right)^2}{n} \sum_i H_i \tag{2}$$

Пропонується нормувати тільки нижню межу запропонованого індексу: нульове значення індексу H свідчить про відсутність монопольної влади, а отжепро отримання ПРТ тільки нормального прибутку. Чим вище значення індексу, тим вище обсяг економічного прибутку і ступінь використання монопольного становища. Результати розрахунків наведені в табл.1.

Таблиця 1. Результати розрахунку модифікованого індексу Лернера					
Ліцензіат на розподіл та постаанняелектроенергії (ПРТ)	Тариф зпередачі, грн/ МВт-год (без ПДВ)		Тариф з постачання, грн/МВт-год (без ПДВ)		ІЛ
	1 клас P ₁₁	2 клас P ₁₂	1 група P ₂₁	2 група P ₂₂	
ПАТ «Вінницяобленерго»	33,00	178,09	11,80	59,01	0,05
ПАТ «Волиньобленерго»	16,83	148,86	11,57	57,60	0,06
ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго»	22,50	93,31	2,41	12,10	0,01
ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго»	36,56	169,70	8,98	44,38	0,02
ПАТ «ЕК «Житомиробленерго»	37,03	211,24	6,25	31,25	0,15
ПАТ «Закарпаттяобленерго»	32,05	165,48	12,94	64,77	0,07
ВАТ «Запоріжжяобленерго»	10,86	131,11	4,61	23,04	0,08
ПАТ «Київенерго»	3,83	44,82	2,93	14,65	0,12
ПАТ «Київобленерго»	13,65	100,09	3,84	19,20	0,16
ПАТ «Кіровоградобленерго»	31,36	197,81	6,26	31,24	0,16
ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання»	65,94	208,36	13,36	63,70	0,02
ПАТ «Львівобленерго»	35,63	150,54	5,35	26,66	0,06
ПАТ «Миколаївобленерго»	35,29	142,90	14,92	74,54	0,08
ПАТ «Одесаобленерго»	28,55	141,22	7,33	36,57	0,08
ПАТ «Полтаваобленерго»	36,63	171,63	10,11	50,44	0,11
ПАТ «Прикарпаттяобленерго»	36,64	200,71	13,78	68,91	0,09
ПАТ «Рівнеобленерго»	16,71	136,91	4,35	21,74	0,14
ПАТ «Сумиобленерго»	44,67	200,23	12,31	61,36	0,10
ВАТ «Тернопільобленерго»	35,62	180,42	10,78	53,86	0,09
АК «Харківобленерго»	17,21	123,45	7,33	36,57	0,12
ПАТ «ЕК «Херсонобленерго»	21,07	138,36	8,72	43,88	0,15
ПАТ «Хмельницькобленерго»	41,20	177,87	12,27	61,15	0,10
ПАТ «Черкасиобленерго»	37,48	137,99	7,92	39,23	0,11
ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго»	20,26	131,46	6,70	33,39	0,12
ПАТ «Чернігівобленерго»	36,53	192,64	10,50	52,34	0,09

Джерело: розраховано за даними [1, 2, 3]

Розрахунки для даних 2015 р. показали, що найвищі значення модифікованого індексу Лернера (0,14-0,16) отримали ПРТ «Житомиробленерго», «Київобленерго», «Кіровоградобленерго», «Рівнеобленерго» і «Херсонобленерго». А найменше значення – 0,01 ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго». У порівнянні з середнім галузевим індексом (0,08), отримані результати свідчать, по-перше, про істотні коливання ступеню використання ПРТ свого монопольного становища. По-друге, про недосконалість системи державного тарифного регулювання роздрібного ринку електроенергії та необхідність удосконалення відповідних регуляторних механізмів.

Інтеграція ринків створює ситуацію, коли будь-яке державне втручання на одному національному ринку впливає на викривлення цін на інших пов’язаних ринках, що може призвести до нестабільності всієї системи, волатильності спот-цін та обсягів виробництва, виштовхуванню інвестицій з проектів створення нових потужностей і переведення їх в менш оптимальні проекти.

За цих умов відбувається перегляд підстав для державного втручання у функціонування ринків електроенергії за наступними напрямми [3].Державне втручання є виправданим, коли конкурентна політика на ринку електроенергії має координуватися з цілями інших видів державної політики, але при цьому спотворення конкуренції можна виправдати лише обмеженим переліком підстав, викладених в установчих договорах. Так, державне втручання розглядається як виправдане, коли постачальники або споживачі нехтують наслідками для навколишнього природного середовища; коли здійснюється підтримка нових технологій, які поки що є неконкурентоспроможними, але, як очікується, в ході реалізації кривої досвіду, стануть конкурентоспроможними в майбутньому. Необхідною є між секторальна координація з сектором ІТ для оновлення технологій і виробничих потужностей.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Держава має стимулювати, по-перше, створення нових генераційних потужностей в консорціумах виробників та споживачів електроенергії за умови непорушення конкуренції, а по-друге, енергоефективну поведінку, зокрема без фінансових вкладень (скасування регульованих тарифів, просування проектів «розумний будинок», стимулювання впровадження ІКТ для оптимізації споживання електроенергії тощо), в т.ч. заходами імплементації норм aquis communautaire в національні законодавства.

В Україні формування конкурентного енергетичного ринку обмежене як інвестиційними можливостями, так і технологічними особливостями інфраструктури постачання і споживання електроенергії. Починаючи з першого етапу держава має стимулювати розвиток відновлюваних та альтернативних джерел енергії та технологій енергоефективного споживання у секторі домогосподарств, муніципальних та державних споруд та будівель, одночасно стимулюючи проекти з впровадження енергозбереження і використання ІКТ для регулювання споживання електроенергії. На другому етапі мають впроваджуватися заходи з розслідування наслідків вертикальної інтеграції (видобуток ресурсів, виробництво електроенергії, її транспортування та постачання кінцевим споживачам) з метою попередження картельного ціноутворення, змов або зловживання монопольним становищем. Це має ліквідувати ситуацію, за якої споживається дорога тепла

електрична енергія, в той час як потужності АЕС використовуються на 60-80 %. Поступово на даному етапі слід відходити від регульованих цін для населення, що дасть змогу зробити інвестиції нові потужності, в т.ч. відновлюваної та альтернативної електроенергетики більш привабливими. На третьому етапі, після набуття виробництвом електроенергії певних порогових значень цінової конкурентоспроможності і фінансової міцності варто вживати заходів для відкриття вітчизняного ринку і інтеграції його в загальноєвропейський енергетичний простір.

Список літератури.

1. Про результати діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, у 2014 р.: Звіт. НКРЕКП. Київ, 2015. – 206 с.
2. Про результати діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, у 2015 р.: Звіт. НКРЕКП. Київ, 2016. – 274 с.
3. Про результати комплексного дослідження ринків електричної енергії та енергетичного вугілля. Звіт. Антимонопольний комітет України, Київ, 2016. – 131 с.
4. Беляев Л. С. Электроэнергетические системы и рынок в электроэнергетике // Энергия: экономика, техника, экология. — 2004. — №1. — С. 10 –17.
5. Communication from the Commission: Delivering the internale lectricity market and making the most of public intervention (C(2013) 7243) : European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/com20137243-final.pdf> (Звернення 06.10.2015).
6. Energy Security and Competition Policy: OECD [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/competition/abuse/39897242.pdf> (Звернення 05.10.2015 р.).
7. Huang, Y. andJiang, S. andMoss, D.L. andStutz, R., China’s 2007 Anti-Monopoly Law: Competition and the Chinese Petroleum Industry (October 22, 2009). Energy Law Journal, Vol. 31, No. 2, 2010.
8. The economic impact of enforcement of competition policieson the functioning of EU energy markets: Non-technical Summary and Technical report: European Commission 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/kd0216007enn.pdf> (Звернення 19.10.2015 р.).
9. Лернер А.П. Понятие монополии и измерение монопольной власти (http://www.seinstitute.ru/Files/v5-17_lern_p536-566.pdf) / А.П. Лернер // Т.5 Вехи экономической мысли. — СПб.: Экономическая школа. — 2003. — С. 536-566.

References.

1. Report, NERC (2015), Pro rezul'taty diial'nosti Natsional'noi komisii, scho zdijsniuie derzhavne rehuliuivannia u sferakh enerhetyky ta komunal'nykh posluh u 2014 r, Kyiv, Ukraine.
2. Report, NERC (2016), “ Pro rezul'taty diial'nosti Natsional'noi komisii, scho zdijsniuie derzhavne rehuliuivannia u sferakh enerhetyky ta komunal'nykh posluh u 2015 r”, Kyiv, Ukraine.
3. Report, Antimonopoly Committee of Ukraine (2016), “Pro rezul'taty kompleksnoho doslidzhennia rynkiv elektrychnoi enerhii ta enerhetychnoho vuhillia”, Kyiv, Ukraine.
4. Belyaev, L.S. (2004), “Electric power systems and markets in the electricity”, Enerhyia: ekonomyka, tekhnika, ekolohyia, no. 1, pp. 10–17.
5. Accost, European Commission (2015), “Communication from the Commission: Delivering the internale lectricity market and making the most of public intervention (C(2013) 7243)”, available at: <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/com20137243-final.pdf>.
6. Accost, (2015), “Energy Security and Competition Policy: OECD”, available at: <http://www.oecd.org/competition/abuse/39897242.pdf>.
7. Huang, Y., Jiang, S., Moss, D.L., Stutz, R., (2009) “China’s 2007 Anti-Monopoly Law: Competition and the Chinese Petroleum Industry”, Energy Law Journal, Vol. 31, No. 2, 2010.
8. Accost, Non-technical Summary and Technical report, European Commission (2015), “The economic impact of enforcement of competition policieson the functioning of EU energy markets”, available at: <http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/kd0216007enn.pdf>.
9. Lerner, A.P. (2003), “The concept of monopoly and monopoly power measurement”, Vekhy ekonomycheskoj mysly, vol. 5, pp. 536 – 566.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2016 р.